

99 1090/6979

Razen zvezno koordiniranega vrhovnega štaba, osnovne organizacijske strukture in standardizacije orožja ni videti, na primer, da naj bi bilo še kaj več v zvezni upravi skupne obrambe. Tako preurejena obrambna pripravilnost bi ne le bila mnogo bolj učinkovita, ker bi jo vsak narod zares čutil kot svojo, temveč bi tudi onemogočila vzemirljive možnosti in sumničnega kekega novega oficirskega puca za restavracijo beogradskega centralizma in diktature.

(Ciril Zebot, SD, april 1968)

Slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Vsekakor se bo treba dogovoriti za sorazmerno medrepubliški ključ za zasedbo diplomatskih položajev, poleg tega pa bi si morali Slovenci izgovoriti, da jim redno pripadajo ambasadorska mesta v Avstriji in Italiji, kjer žive slovenske manjšine. Republike naj bi tudi imele dogovorjeno pravico do lastnih republiških atašev v državah, kjer bi to zanje bilo posebej koristno.

(Ciril Zebot, SD, april 1948)

LETNIK XX. — VOLUME XX. 1. JANUAR 1969. Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave. Toronto, Ont. Canada. ŠTEVILKA 1. — NUMBER 1.

KREPKO NAPREJ V LETU 1969

Kazalec na uri svetovne zgodovine se je pomaknil zopet naprej. Kaj bo? Kako bo? Vprašanja, ki trkajo ob naša srca na pragu novega leta 1969. Up in strah!

Najprvo moramo priznati, da se brez božje volje nič ne zgodi. Marsikaj, kar večkrat smatramo za slabo, se pozneje izkaže, da je bilo prav za posameznika in za narode. V trpljenju Bog čisti ne le posameznika, temveč tudi narode. V trpljenju se izkristalizirajo značaji.

Drugo, kar moramo vedeti je, da Bog daje blagoslov onim, ki se pošteno trudijo za vzvišene cilje, ki naj dvignejo družbo in pomagajo narodu do lepše bodočnosti. Ni sadu brez truda in žuljevi! Tudi zemlja ne da sadu kar naenkrat. Pomlad je čas setev; dolga je pot do žetve! Koliko potnih kapelj se prelije, kako trde postanejo roke pri delu in koliko strahu, če bo vse res uspelo, kot pričakujemo. „Bog daj žegen“, pozdravljajo oziroma so pozdravljali kmečki očanci, ko so šli na polje. Zaupali so v Boga!

Člani slovenskega državnega gibanja moramo imeti oboje: Zupanje v Boga, ki bo dal blagoslov naporem, posameznikom in skupinim prizadevanjem, in pa trdno voljo ne odnehati za nobeno ceno. — Ko zasledujemo razne „poslanice“, vidim prazno besedičenje. Mlatenje prazne slame. Noben nove ideje, ki bi pogolala po žilah topllega navdušenja za slovensko idejo, ki bi navdušila mladi rod za delo in žrtve, ki so najne. Besedičenje o 1. decembru kot neki osnovi in narodni rešitvi je smešno. Ponavljanje starih fraz o lepši narodni bodočnosti brez suverene slovenske države, je tratenje časa, mazanje papirja in ponovni dokaz nezavednosti ter nezrelosti. Čas gre svojo pot. Zgodovina tudi.

Kratek pregled nam pove, da se je mladi rod zganil, da več ne sledi in noče slediti onim, ki „furarajo“ po starem. Slovenska država, enakopravna med drugimi državami, je cilj, ideja, ki je poglavalna nov zagon med mladimi. Naj „starini“ še tako smešijo slovensko državno gibanje, naj strašijo naivne s tem, „kdo nas bo branil“. Vse to je že za rotpotarnico. Smejno se tem, ki kaj boljše več ne zmorejo!

Na delo, krepko in korajžno! Posamezniki in skupnost. Veliko lahko storijo posamezniki. Samo eno misel podčrtam: Delo za naš list „Slovenska država“.

Ce bomo res korajžno naše delo nadaljevali, poštno, nesebično, bo nam Bog dal v letu 1969 tudi svoj blagoslov! Bog daj, da bi si lahko ob koncu leta 1969 segli v roke in rekli: uspeli smo!

Mirko Geratič

OBUPNE RAZMERE V LJUBLJANSKIH DIJASKIH DOMOVH.

V začetku decembra je prišlo do stanke v ljubljanskih domovih Ivan Cankar in v domu Glasbene šole. O stanki so podrobno poročali zagrebški časopisi in tudi prinesli komentarje nekaterih strokovnjakov za dijaško vzgojo v Sloveniji, ki so bili zelo kritični do današnjih vzgojnih razmer. Po njihovih izjavah ni „nič-če odgovoren za dijaške domove, istočasno pa vsi“. V prvi vrsti je šlo za gnotne prilike v obeh zavodih, kjer študentje plačajo razmeroma visoko pristojbino; če pa je primankljaj, bi pa to moral biti kritični faktor. Ko pa gre za državni vzgojni proračun, smo pa že slišali ponovno v teku zadnjih let, da je Slovenija prikrajšana v znatni meri od deleža, ki bi ga morala biti deležna tako po številu prebivalstva kot v znesku dajatev, ki jih plačuje Beogradu tudi v ta namen.

KANADA, DRUŽBA MNOGIH KULTUR

Kadarkoli govori kdo o težavah Kanade, misli navadno na napetost med francoso (in še to predvsem na one, ki žive v provinci Quebec) in angleško govorečimi Kanadčani. Tudi uradne komisije preučujejo samo dvojni jezik in dvojni kulturo. Francoze in Angleže pogosto imenujejo „ustanovni rasi“ in podobno. Dejanska stvarnost pa je precej drugačna. Statistični podatki ljudskih štetij kažejo, da je odstotek Kanadčanov angleškega izvora (kamor so všteti tudi škoti in Irči) nazadoma v zadnjih 60 letih od 57% na 44%, dočim so francosko govoreči ohranili v tej dobi svojo relativno zastopstvo okrog 30%. Tzv. tretji element (vse ostale etnične skupine) pa je v isti dobi narasel od 12% na 26%, kar pomeni, da se je več kot podvojil. Ker je med priseljenci zadnje dobe njih število tudi veliko, je treba pričati

kovati, da bo njih odstotek v kanadskem prebivalstvu pri naslednjem ljudskem štetju zopet narasel.

KONFERENCA MISLECEV V TORONTU

Razpravljanju o važnosti tega dejstva in njegovih posledic je bila posvečena posebna konferenca mislecev v Torontu od 14. do 15. decembra, ki so ji botrovala vladne in zasebne organizacije (oddelek za državljanstvo ontarijske ter federalne vlade, the Canadian Folk Arts Council, the Canadian Council of Christians and Jews, the Canadian Ethnic Press, the Canadian Citizenship Council). Delegati so zastopali etnične skupine in kulturne organizacije od Vancouvera do Montreala ter so razpravljali predvsem o kulturnih pravicah.

RESOLUCIJE

Rezultat predavanj, govorov in

diskusij je bila vrsta resolucij, ki jih bodo predložili predsedniku federalne vlade in predsednikom pokrajinskih vlad. Delegati so zavrnili zamisel dvojne kulture ter zahtevali, da se uradno prizna, da je Kanada država mnogih kultur. To morajo upoštevati tudi komunikacijska sredstva, ki uživajo državno podporo (Canadian Broadcasting Corporation in National Film Board). Solske oblasti naj razširijo obstoječe programe poučevanja jezikov. Ustanove, ki podpirajo znanstveno raziskovanje, naj financirajo pisanje zgodovinskih knjig, ki bodo prikazale v polni luči prispevek vseh Kanadčanov k razvoju in napredku Kanade kot tudi udeležbo dela vseh Kanadčanov.

Med predavatelji so bili senator Paul Yuzyk, senator Andrew Thompson, ontarijski minister za vzgojo W. G. Davis ter urednik lista Le Devoir Claude Ryan.

Veliki mojster slovenske besede pesnik Oton Zupančič je zapisal v Dumi o slovenski domovini:

Hotel nekda sem, da bi se razširila, da bi razpela svoj krog čez zemljo — glej, in zdaj vidim: silna, brezmejna si, v daljo kot seme razsipaš svoj plod.

Eno prvih takih semen, ki je potrebovalo za svojo pot do severno-ameriških Indijancev pri takratnih prometnih razmerah celih 2.000 ur ali skoraj tri mesece, je bil slovenski misijonar Friderik Baraga.

Ustvarjalna moč naroda se očituje v delih njegovih članov.

Za tuje zgodovinarje, ki jim je znana slovenska zgodovina, predstavlja ohranitev slovenskega naroda na tako izpostavljenem prostoru Evrope ob tako neugodnih razmerah neresljivo uganoko. Kdor pa pozna življenje velikih Slovencev, da navedem za primer samo Slomška, Barago in Janeza Evangelista Kreka, bo kmalu uvidel, da so vsi taki duhovni velikani tako prekipeli ustvarjalnosti, da so v enem življenju nakopili dela, ki bi mogla napraviti slavne in zasluzne dve ali celo tri osebe.

Baraga je igral vsaj štiri vloge, od katerih bi vsaka zadoščala, da bi mu bili potomci dolžni hvalni spomin.

Baraga je bil velik kot misijonar; bil je velik in sodoben kot civilizator Indijancev; bil je še vedno nedosežen jezikoslovec očipvejščine; bil je prvi med slovenskimi nabožnimi pisatelji.

Baraga je imel še več talentov, ki jih je žrtvoval višjim ciljem. Njegove slike dokazujejo, da bi se mogel razviti tudi v pomembnega slikarja, če bi si izbral umetnost za svoj cilj.

Velike spremembe, ki smo jim priča zlasti v prometu in naselitvi pokrajin ob Velikih jezerih, nam otežujejo razumevanje velikih težav in pomanjkanja udobnosti življenja, ki jih imajo celo najrevnejši v naši družbi, s kakršnimi se je moral boriti Baraga. Treba je brati podrobna pisma in poročila Barage kot tudi druge opise Baragovih sodobnikov, da si napravimo vsaj približno sliko takratnih razmer in da pravično presodimo njegovo veličino spričo tolikih ovir.

Baraga je bil goreč misijonar katoliške Cerkev, ki se ni pomišljala niti v najhuji zimi na dolgo pot, dostrkrat v snežnih viharjih, da bi prevlel bolnega Indijanca ali kristil bolnega otroka. Ze davno pred 2. Vatikanomskim zborom je uveljavljaval v svojih misijonih metode, ki jih je v Rimu uveljavil šele papež Pij XII. in še bolj poudaril ter razširil cerkveni zbor. Med temi ko je bila uradna linija Propagande vere, da morajo misijonarji oznanjati in širiti zapadnoevropsko obliko krščanstva tudi med pripadniki povsem drugače usmerjenih kultur, si je prizadeval Baraga po zgledu prvih jezuizitov zavestno, da bi ohranil vse kulturne vrednote svojih Indijancev. V ta namen je preučeval njihovo zgodovino in navade in se naučil vedov za vsakega Zapadnjaka izredno težkih jezikov —otavščine in očipvejščine. V bogoslužju je poudarjal soudeležbo vernikov v narodnem jeziku, za kar jim je napisal molitvenike in sestavil verske pesmi.

FRIDERIK BARAGA

Za zaključek Baragovega leta objavljam za 101. obletnico njegove smrti govor, ki ga je imel na Baragovem dnevu v Torontu profesor Rudolf Čučej.

Uredništvo

Velike dela je zaupal laikom — nekatere francoske pomočnike iz Kanade je imenoval „bele anđele“ — in jih je uporabljal za važna opravila na svojih misijonarskih postojankah z poučevanje otrok in poganov, za vodstvo molitev in pobožnosti v času svoje odsotnosti. Zelo mu je bila pri srcu mladina. Dolgo pred iznajdbo „teenagerjev“ je posvetil cerkev Kristusu-Mladencu. Ceprav se je raztegovalo njegovo misijonsko področje na ozemlje, kjer sta danes dve nadškofiji, in je šele proti koncu svojega življenja imel na razpolago na jezeru Superior kolikor toliko zanesljive parnike, ki pa so tudi vozili samo poleti, je obiskal vsako leto vse svoje postojanke. Ob teh letnih vizitacijah ni samo birmal, marveč je tudi pripravil otroke in odrasle na zakramente, spovedoval, vodil večernice in pridigal redno v treh jezikih, včasih celo v štirih. Po številu krščencev spada Baraga med najbolj uspešne katoliške misijonarje.

Baraga se je dobro zavedal, da se Indijanci ne bodo mogli ohraniti v novih razmerah, če bodo hoteli vztrajati pri starem načinu življenja. Stisnjeni na mnogo manjše ozemlje se ne bi mogli ohraniti, če bi hoteli ostati samo lovci in ribiči. Po zgledu jezuitov je zmanjšal njihovo število, ki je bil najbolj priljubljen molitvenik med Slovinci. Dožival je deset izdaj, zadnja 1. 1905 v 84.000 izvodih.

Ni dvoma, da je dobil Baraga mnogo talentov, toda tudi ni nobenega dvoma, da jih je temeljito izbral Bogu v čast in v korist svojega bližnjega—predvsem Slovencev in Indijancev, pa tudi francosko govorečih Kanadčanov in evropskih naseljencev, posebno še Nemcev, ki bi si ga bili po pisanju svojega lista Wahrheitsfreund skoraj posvojili.

Ko je Baraga po dolgem trpljenju umrl v Marquetteu 19. januarja 1868, je bila zima tako huda, da ga ni mogel pokopati nobeden od sosednjih škofov in še od njegovih lastnih duhovnikov jih je moglo priti le majhno število. Kljub pomanjkanju zunanjih slovensosti pa so verniki dobro čutili, da so izgubili ne samo svojega škofa, ampak tudi svetnika. Celo apostolski delegat v Kanadi je poročal, da je umrl Baraga v duhu svetosti. Msgr. Jezernik je v svoji knjigi o Baragu pokazal na podlagi vatikanskih virov, da je bila to tudi končna sodba Propagande vere.

Baraga za svojo blaženost ne potrebuje uradne razglasitve za svetnika. Potrebuje pa ga slovenski del božjega ljudstva. Zato molimo in delajmo, kar je v naši moči, da jo Baragov vzor tudi nam in vseh katoliških Cerkv zvezda vodnica v času, ko iščemo kot je to delal Baraga za Indijance-novih izraznih sredstev za blagovest božje ljubezni človeštvu 20. stoletja.

● 2. številka Glasa „Korotana“ (1968) prinaša poleg drugega za 50 letnico Cankarjeve smrti fotografijo hiše v Lindauergerasse 26 s spominsko ploščo (Tukaj je živel in deloval 1899—1909 slovenski psnik Ivan Cankar — Slavija viennensis) in za stoletnico smrti Barage njegovo sliko ter kopijo njegovega spričevala na dunajski juridični fakulteti. V isti številki je tudi slika hiše s spominsko ploščo Francetu Prešernu in Anastaziju Gruenu. —fš.

NA POTI V SVOBODO

Tine Duh

„Smer v slovensko državo“ je objavila (leto 4, št. 28) gornji članek. Mi ga vsled zgodovinskih podatkov ponatiskujemo v celoti. — Uredništvo.

29. oktober praznujemo Slovinci kot svoj narodni praznik, kot dan naše osvoboditve izpod šest stoletij trajajoče odvisnosti slovenskega naroda od habsburške monarhije. Večini Slovencev dogodki prekratnih dni pred petdesetimi leti zaradi naglega razvoja in medsebojne prepleteneosti niso povsem jasni, zato na splošno smatramo ta dan tudi kot dan ustanovitve in nastopa prve neodvisne slovenske vlade v Ljubljani. Dejansko pa je 29. oktober le dan, ko so Slovenci na Kongresnem trgu v Ljubljani v spontani množični manifestaciji svetu povedali, da hočejo živeti samostojno državno življenje, združeni v eni državi s Hrvati in Srbi avstroogrske monarhije. 29. oktober pomeni rojstvo zedinjene Slovenije, programa, ki je bil prvič javno formuliran ob marčni revoluciji 1848, v Majski deklaraciji 31. oktobra 1917. pa razširjen na vse južnoslovenske narode habsburškega cesarstva.

Dogodki, ki so pripravljali pot osvoboditvi Slovencev in nastopu prve slovenske vlade, so bili v glavnem sledeči:

V Ljubljani je bil 17. avgusta ustanovljen Narodni svet kot najvišji politični predstavnik Slovencev in Hrvatov avstrijskega dela monarhije; ta NS se je takoj ob ustanovitvi podredil bodočemu skupnemu predstavništvu avstroogrskih južnoslovenskih narodov, čim bi to bilo dosegeno.

Slovenski in hrvaški predstavniki so nato na skupnem zborovanju v Zagrebu v dneh 5. in 6. oktobra 1918 ustanovili Narodno vijeće kot najvišji predstavniški organ vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v monarhiji.

Ko je zadnji avstrijski cesar Karel 16. oktobra v posebnem manifestu narodom cesarstva ponudil zvezno državo, v kateri ima vsako narodno plemo na ozemlju, kjer je naseljeno, lastno državnost, je Narodno vijeće 19. oktobra izjavilo, da „odklanja načrt rešitve narodnega vprašanja, kakor je podan v cesarskem manifestu, kakor tudi vsak bodoči predlog, ki bi imel namen rešiti narodno vprašanje samo deloma ter mu odvzeti mednarodni značaj“. Istega dne je Narodno vijeće naznanilo „narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov, da od tega trenutka naprej po pooblastitvi vseh narodnih strank in sku-

pin zahteva „zedinjenje vsega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno samo, edinstveno, popolnoma suvereno državo, urejeno po načelih politične in ekonomske demokracije“.

Deset dni pozneje, 29. oktobra, se je v Zagrebu sestel Hrvatski sabor in sprejel sklep, da na „temelju popolne pravice narodne samoodločbe... pretrga vse dosege državnopravne vezi...“ s kraljevino Ogrsko in cesarstvom Avstrijo, ter da se „Hrvatska, Slavonija in Dalmacija proglašajo za popolnoma neodvisno državo“. Na istem zasedanju je Hrvatski sabor izjavil, da „prenese vso državno oblast na Narodno vijeće“.

Narodno vijeće se je dokončno konstituiralo na zasedanju 17. oktobra in je njegov predsednik postal Slovenec dr. Anton Korosec.

Dne 30. oktobra je zadnji avstrijski ministerski predsednik prof. Lammasch dal formalno prostost vsem narodom monarhije, da si ustanovijo lastne narodne države in istega dne je bila ustanovljena avstrijska republika, ki je takoj priznala novo jugoslovansko državo Narodnega vijeća v Zagrebu.

Prva slovenska narodna vlada pa je bila na pobudo dr. Janka Brejca in dr. Izidorja Cankarja sestavljena 31. oktobra 1918. Imela je predsednika in 12 poverjenikov in so njeno sestavo takoj sporočili Narodnemu vijeću, ki jo je brez pridržkov odobrilo.

29. oktober je torej dan naše osvoboditve. Obenem postavljamo na ta dan tudi dejansko ustanovitev prve slovenske vlade in s tem logično tudi nastanek slovenske države. Kajti pojem „vlade“ nerazdružljivo spremlja tudi pojem „države“, ki je bila pod oblastjo te vlade. Samo po sebi umevno je, da je to bila slovenska država, saj je prva in poglavitna naloga prve slovenske vlade bila ravno združitev vseh zgodovinskih slovenskih pokrajin v eno samo pravno enoto, združeno Slovenijo, ki ni mogla biti nič drugega kot država. Ta združitev, to je, ustanovitev slovenske narodne države se je preko pokrajinskih Narodnih svetov v Trstu, Gorici in Mariboru izvršila naglo in brez odpora, kar je dokaz, da je to bila volja vsega slovenskega naroda.

Samo po sebi se torej postavlja vprašanje, ali smo Slovenci z nastopom prve narodne vlade dobili tudi mednarodnopravni načelom odgovarjajočo državo. Vzpredno s tem pa gre drugo vprašanje, ali je ta država oz. njena vlada bila neodvisna, to je suverena.

Po tradicionalni mednarodni državopravni teoriji in praksi država nastane kadar se večja ali manjša skupnost posameznikov, ki živijo strnjeno na določenem ozemlju, organizira pod učinkovito in neodvisno vlado.

Nobenega dvoma ni, da sta prva dva pogoja bila izpolnjena: Slovensko zgodovinsko ozemlje, na katerem strnjeno živi slovenski narod že od srede šestega stoletja, je 29. oktobra 1918 postalo ena sama upravna enota z jasno določenimi etničnimi mejami, izven katerih sta ostali samo dve narodnostno mešani samoupravni področji, kolovca na Koroskem in Gradec na Štajerskem. Po praksi mednarodnega prava je to ozemlje bila država, ker je bila organizirana na določenem teritoriju in je imela prebivalstvo, ki je bilo etnično enotno (kar sicer ni pogoj mednarodnega prava za obstoj države). Tudi je ta država imela vlado, ki je samostojno in učinkovito izvrševala onim zmedenim prevratnim časom odgovarjajoče posle. Organizirala je „narodne straže“, ki so skrbele za red in varnost na mestu ugale avstrijske oblasti; iz zavednih vojakov razpadle avstrijske soške armade, ki se je v neredu valila čez slovensko ozemlje, je ustanovila lastno narodno vojsko, uvedla je v vse ure in šole na svojem ozemlju slovenski občevalni jezik, vodila je vso prehrano, v štirinajstih dneh je organizirala prevoz skoraj pol milijona umikajočih se vojakov s fronte preko svojega ozemlja na njihove domove. Konularni zastopnik nemške republike (nemški cesa Viljem je odstopil 9. novembra 1918) Otto Windeis je 10. novembra 1918 prosil Narodno vlado v Ljubljani za varstvo nemških državljanov na njenem ozemlju. Deželno sodišče v Ljubljani je že 31. oktobra 1918, takoj po nastopu slovenske vlade, izreкло prvo sodbo ne več „v imenu cesarja“, ampak „v imenu zakona“. To pomeni, da je ta nova slovenska država s svojo vlado že bila personifikacija na vsem slovenskem ozemlju veljavnega pravnega reda, izražena s centralizirano uporabo sil (dalje na 3. strani).

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates \$4.00 per year: 30c per copy

Advertising 1 column x 1" \$2.80

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 4 \$, za Argentino 250 pezov, za Brazilijo 60 kruzairov, za Anglijo 20 šilingov, za Avstrijo 35 šilingov, za Avstralijo 2.50 avstr. L., za Italijo in Tret 800 lir, za Francijo 600 frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi „Slovenske poti“.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Toronto

7. in 8. decembra (1968) nas je presenetil g. Ted Kramole s svojo razstavo, ki jo je tokrat organiziral v razstavnih prostorih slovenskega podjetja „Albion Glass“ na 1770 Albion cesti blizu ceste št. 27. Razstavil je olja iz dobe 1947, 1957 in 1968, ter risanke iz spittalskega taborišča. Čeprav je bila razstava na periferiji mesta daleč zunaj na severozahodu, jo je obiskalo dokajšnje število Slovencev, ki se zanimajo za ustvarjalnost in rast slovenskih umetnikov v zdomstvu. Razstavljalca so tudi do gotove mere zadovoljili z nakupi razstavljenih del. Meni samemu so ugajale od olj „Prvi sneg“ in „Koruzno polje — januarja“. Najboljša je pa vsekakor bila „Zadnje sonce“ iz 1947, iz Spittala. Morda zato, ker je pač bolj naša in v stilu kot nas običajno slika zadovoljuje v slovenskem domu.

Pač pa sem bil močno in prijetno presenečen nad „risankami“, še posebno onimi iz spittalske dobe. Morda ne bi bilo napak, če bi g. umetnik kmalu pokazal razstavo samo teh, neke vrste „spominov na Spittal“. Marsikdo v Torontu bi verjetno prepoznal okolje, — in morda kupil isto „v spomin na stare dobre dni iz Spittala ob Dravi“.

Umetniku k razstavi vsekakor naše čestitke! — V.M.

Obe torontski slov. župniji sta božično dobo, božič sam — praznik družin, in slovo od starega leta ter z njim v zvezi pričakovanje novega, bolj uspešnega in srečnejšega, dočakali po stari slovenski navadi. Za praznike sta bili obe cerkvi dobro zasedeni, slovenska pesem je napolnjevala ob polnočnici slovenska božja hrana; — mladež pa je s plesom zdrknila preko slovenskih podov v okrilje novega leta. In prav je tako! Vsem želimo še enkrat: Srečno, veselo in uspešno leto 1969!

Chicago

Fanta so dobili pri družini dr. Lojzeta Arka v Hinsdale, Ill. Krstili ga bodo za Mihaela. A. lenčica je tako dobila bratca. G. dr. Lojze je predsednik SNZ v Chicagu. Čestitke njemu in družini, stari mami in sorodnikom.

Vinska trgatev Savanov 30. nov. je potekla nad vse lepo ob izredno veliki udeležbi.

Silvestrovanje, katerega so priredila vsa slovenska društva v Chicagu v veliki farni dvorani, je privabilo lepo število ljudi. Upamo, da bo tudi naslednja skupna prireditev istih društev v soboto 8. februarja (na drugo predpostno nedeljo) potekla v tako lepi skupnosti.

Miklavževanje, ki ga je priredila Liga slovenskih kat. Amerikancev, je poteklo v znamenju snežne vihr. Miklavž je sicer prišel, ima pač nebeške sani, ni pa bila tako velika udeležba.

Slovenski božič z Miklavževanjem je bil prikazan v Museum of Science and Industry v pondeljek, 2. decembra. Lepo je bilo. Tuji ob takih nastopih vedno bolj spoznavajo slovenski narod, njegove običaje in kulturo. Moramo biti hvaležni vsem, ki se za to trudijo.

G. dr. Stanko Maslić, ki se

Na poti v svobodo

Tine Duh

(nadaljevanje s prve strani)

le v obliki po zakonu določenih sodnih sankcij. Slovenska vlada je torej iz Ljubljane izvrševala redno in učinkovito oblast na svojem ozemlju.

Tretji pogoj, ki ga mednarodna državopravna teorija postavlja za obstoj države, je neodvisnost, to je suverenost.

Suverenost v svojem prvotnem smislu pomeni najvišjo oblast. Suveren more biti določen pravni red, določena skupnost, določen organ, kadar ga moremo smatrati za najvišjo oblast, nad katero ni nobene druge, ki bi omejevala njeno delovanje.

Izhajajoč iz tega načela, prva slovenska vlada torej tudi tedanja slovenska država ni bila suverena. S pristopom „neodvisna“ pač hočemo poudariti prenehanje odvisnosti od dotedanje avstroogrske države. Narodni svet v Ljubljani, ki je bil formalno prehodnik prve slovenske vlade, se je takoj ob svoji ustanovitvi 17. avgusta 1918 odrekal suverenosti z že vnaprejšnjim podreditvijo 6. oktobra ustanovljenemu Narodnemu vijeću v Zagrebu, ki je 17. oktobra 1918 de facto postala vlada bodoče skupne države avstroogrskih južnih Slovanov. Formalni akt podreditve slovenske vlade Narodnemu vijeću je brzojavno sporočilo o njeni sestavi in prav tako brzojavni odgovor, s katerim je Narodno vijeće prvo slovensko vlado odobrilo. To pomeni, da je prva slovenska vlada na združenem slovenskem ozemlju, v slovenski državi, izvrševala vladne funkcije po pooblastitvi Narodnega vijeća, ki je bila najvišja, torej suverena oblast v novi skupni državi.

Nastop Narodnega vijeća je bil revolucionarni akt, v nasprotju s tedaj formalno še veljavnimi zakoni umirajoče monarhije. Prav tako je tudi sklep Hrvatskega sabora o prekinitvi državopravnih vezi z monarhijo in ustanovitvi samostojne hrvatske države bilo revolucionarno dejanje. Setavo prve slovenske vlade pa moremo formalno smatrati kot zakonito dejanje, kajti kot je bilo zgoraj povedano, so 30. oktobra 1918 vsi narodi monarhije po odloku zadnjega cesarskega ministrskega predsednika prof. Lammasch-a dobili formalno pravico ustanoviti si lastne narodne države. Zadnji deželni predsednik grof Attems je v Ljubljani 31. oktobra 1918 Zvečer formalno izročil deželno upravo v roke istega dne nastopivše slovenske vlade.

Zanimivo je ugotoviti, kakšen je bil državno pravni položaj slovenskega dela nove države SHS ob njenem nastanku. Po svojem nastanku in po organizaciji državne oblasti je to prvotno bila zvezna država, federacija, sestavljena iz poedinih južnoslovenskih dežel avstroogrske monarhije, ki so jim stala na čelu deželne vlade. Na slovenskem ozemlju so nekdanje zgodovinske dežele z nastopom skupne vlade same po sebi prenehale in je tako Slovenija postala enotno upravno, to je državno telo, po volji svoje vlade prostovoljno podrejeno vrhovni oblasti Narodnega vijeća. Tudi Hrvatski sabor je 29. oktobra 1918 najvišjo državno oblast treh kraljevin, Hrvatske, Slavonije in Dalmacije, prostovoljno prenesel na Narodno vijeće, ki je tako bilo formalno pooblaščen kot vlada države SHS nastopati pred svetom.

Po svoji državopravni obliki je torej država SHS ali država Narodnega vijeća, kot jo navadno imenujemo, bila federacija. To dejstvo je jasno razvidno iz proglašenja Hrvatskega sabora, ki je 29. oktobra 1918 slovesno oklical ustanovitev samostojne hrvatske države kot sestavnega dela države SHS. Slovenska vlada v Ljubljani pa ni oklicala ustanovitve slovenske države, ampak je v Uradnem listu Narodne vlade SHS v Ljubljani, št. 1, letnik I, dne 4. novembra 1918 v svojem prvem razglasu državljanom sporočila le, da je predsedništvo Narodnega vijeća v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov... na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado:

V duhu te najveselejše dobe sem zadovoljen, da Vam lahko izročim, kakor tudi Vaši družini naša dobronamerna in prisrčna voščila za

ZADOVOLJEN BOŽIČ

in veselo ter uspešno,

MIRNO IN POLNO NAPREDKA

POLNO NOVO LETO.

STEPHEN B. ROMAN
Chairman and President

DENISON MINES LIMITED
TORONTO, CANADA

(sledje imena članov vlade)-

V nobeni izjavi prve slovenske vlade ne najdemo izrecno poučarjene slovenske državne misli. Vzrok temu pa gotovo ni bilo pomanjkanje slovenske narodne zavesti tedanjih slovenskih voditeljev, ampak predvsem nepripravljenost spriču nagle razpusta monarhije, do katerega bi po računih antante moglo priti šele spomladi leta 1919. Ta nepripravljenost in pa strah pred začetkom slovenskega ozemlja po italijanski armadi, ki je prodrla že do Vrhnike, sta bila morda dva izmed mnogih razlogov za popolen molk prve slovenske vlade o slovenski državi, ki je de facto sicer obstajala, ni pa bila formalno oklicana.

Ko se v letošnjem oktobru spominjamo vsen enožno opisanih dogodkov, predvsem nastopa prve čisto slovenske narodne vlade, nam je jasno, da je to bil le

en korak bliže h končnemu cilju slovenskega naroda, k suvereni slovenski državi. Dr. Anton Korosec, od 17. oktobra do 1. decembra 1918 suvereni vladar države SHS, je ob dvajsetletnem jubileju osvoboditve zapisal:

„Pot našega naroda se šele začela. Ne v zaton, temveč v življenje, z vero v Boga in v samega sebe!“

Pobudo za praznovanje 29. oktobra kot dneva naše osvoboditve je 28. oktobra 1937 na uredniški seji Slovencev sprožil takratni urednik, rajni France Kremžar. Prvi uvodnik v tem smislu pa je naslednjega dan, 29. oktobra 1937 napisal sourednik lista, g. Lojze Iljica.

• Skof Jenko je na svojem obisku izseljencev v Avstraliji blagoslovil novo slovensko cerkev sv. Cirila in Metoda v Kewu. —fš.

OBRNITE SE Z ZAUPANJEM
V VSEH NEPREMIGNINSKIH,
DRUZINSKIH
IN PRAVNIH ZADEVAH NA:
The Simpson Towers 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-4004

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR

POZOR ROJAKI!
POTUJETE SKOZI
RIM V DOMOVINO?

Sprejem na letališču ali železnici, ogled Rima, prenočišče, domača hrana itd. vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Vinko A. LEVSTIK
Director in lastnik

Hotel 'BLED' in Hotel-Penzijon 'DANILA'
Via S. Croce in Gesuralemme 40, Via L. Luzzatti 31
Roma, Tel. 777-102 Roma, Tel. 750-587

V vseh pravnih zadevah se lahko z zaupanjem obrnete na novega slovenskega odvetnika in notarja.

Naslov:

ANTONY AM. ROŽIČ
Barrister, Notary Public
861 College St., Toronto, Ont.
Telefon: LE. 1-0715

"Kanada nam je bila dobra!"

To so besede mnogih ljudi ko postanejo državljani Kanade... domovine za katero so se odločili.

Vsako leto skoraj 60,000 oseb, iz vseh delov sveta, dobi kanadsko državljanstvo.

Ste Vi sposobni za pravice in dolžnosti Kanadskega državljanstva?

Poizvedite o tem v Sodišču Kanadskega Državljanstva, ki Vam je najbližji.

Oni so pripravljeni da Vam pomagajo v sledečih mestih: HALIFAX, MONCTON, MONTREAL, OTTAWA, SUDBURY, TORONTO, HAMILTON, ST. CATHARINES, KITCHENER, LONDON, WINDSOR, WINNIPEG, REGINA, SASKATOON, CALGARY, EDMONTON in VANCOUVER. Lahko pa tudi pišete na naslov:

The Registrar of Canadian Citizenship,
Secretary of State Department, Ottawa.

GOVERNMENT OF CANADA

To je devet in dajseto nadaljevanje nove "3 strani" SLOVENSKE DRŽAVE, namenjeno sistematični analizi tekočega razvoja razmer v Sloveniji in Jugoslaviji pod rahljajočo se komunistično oblastjo. Nova stran se bo razvila v vrsto stalnih rubrik o pomembnih razvojnih sliedeh slovenske stvarnosti. Posamezne rubrike bodo pisali strokovnjaki na dotičnih področjih z lastno avtorsko odgovornostjo. Ker je tisk v Sloveniji še vedno zaprt v tesne okvire, svetovni tisk pa omejen na bolj slučajnostno in površno poročanje o tamkašnje razvoju, upamo da bo globlja analiza na tej strani dopolnila važno vrzel v dosedanjem prikazovanju sprememb, katerih pomembnost presega politične meje Slovenije in Jugoslavije. Uredništvo "Slovenske države"

ŠTIRIDESET LET POSLEDIC ŠESTEGA JANUARJA

Ciril A. Žebot

Sestega januarja 1969 je poteklo štirideset let, odkar je kralj Aleksander, opirajoč se na srbijsko vodstvo državne vojske in žandarmerije, razpustil parlament, razveljavil ustavo, prepovedal narodno zastavo, proglasil narode Srbov, Hrvatov in Slovencev za "plemena" in postavil dvorsko vlado generala Petra Živkoviča z nalogo, da iz teh treh "plemen" (Makedonci, takrat niso bili priznani niti kot "pleme") napravi en jugoslovanski narod.

V ta namen so bile razgane vse slovenske usmerjene politične, prosvetne in telesno-vzgoj-

ne organizacije. Sokol je postal uradna državna ustanova za po-jugoslavljene mladine. Iz šolskih čitank so trgali Cankarjeve slovenskoljubne črtice. Razpuščene so bile od ljudstva izvoljene oblastne skupščine in občinski odbori. Sodišča so izgubila pravosodno neodvisnost. Ukinjena je bila svoboda tiska. Zakon o zaščiti države pa je legaliziral skoraj poljubno uradno nasilje v izvajanju te raznarodovalne diktature. Diktatorični značaj in raznarodovalni namen šestojanuarskega režima je bil sistemiziran z oktobrom ustano z dne 3. septembra 1931.

Maja 1932 se je v Ljubljani vršila slovenska proslava dr. Koroščeve šestdesetletnice, kateri so se poleg pristašev raspuščene SLS pridružili tudi slovensko usmerjeni "liberalci". Na univerzi je prišlo do dogovora o narodno-političnem sodelovanju med katoliškimi akademskimi društvi in liberalnim "Triglavom", književnik Josip Vidmar pa je s svojo knjigo "Kulturni problemi slovenstva" privedel v nastajajoči vseslovenski narodno-politični tabor znaten del liberalnega izobražentstva in me-

ščanstva. Decembra 1932 je bila ilegalno objavljena dr. Koroščeva Slovenska deklaracija ("punktacija"), ki je s štirimi točkami premostila nesrečno nasprotje med programom Zedinjene Slovenije iz leta 1848 in jugoslovansko Majniško deklaracijo iz leta 1917. Slovenska deklaracija se je izrekla za zedinjeno Slovenijo v okviru pogodbenice zveze enakopravnih in demokratičnih držav Slovenije, Hrvaške in Srbije.

no se je razširilo splošno pričakovanje, da bosta nova vlada in stranka pripravili pospešeni prehod v federativno preureditev

Jugoslavije na osnovi nove, demokratično usmerjene in sprejete ustave.

jeno zlo ustaško-četniško-partijske bratomorije in povojno stalinistične strahovlade.

V Sloveniji je izvirna politična napaka bila storjena, ko so avtokratski in nepogumni člani ljubljanskega ožjega vodstva bivše SLS leta 1932 zaustavili podtalno aktivizacijo stranke na osnovah Slovenske deklaracije. To je razpuščeni in neorganizirani SLS v razdobju dr. Koroščeve internacije odtujilo ne le študentovko mladino, temveč tudi druge aktivnejše slovenske kroge in skupine. Slovenska deklaracija je padla v pozabo. Po smrti kralja Aleksandra so isti ljubljanski vodniki razpuščene SLS njene slovenske in demokratične tradicije zvedeneli v zavlačevalno politiko JRZ. Razpuščena SLS ni bila obnovljena, obenem s slovensko zastavo je ostala ustavno prepovedana do konca prve Jugoslavije.

V tem vzdušju zamujenih trenutkov in odrinjenih idealov je znaten del liberalne in katoliške mladine zapadel podtalnim vplivom partije, načelnejši del mladosti se je umaknil v ideološke abstrakcije cerkveno-organizacijske prepire, in doktrinarno polemike s komunisti bolj "praktični" posamezniki pa so se posluživali oportunističnih možnosti, ki so jih slutili v improviziranih okvirih režimskih "Mlade JRZ", "Jugorasa" in "Slovenskega juga".

Ker je v "taktičnem" razdobju JRZ borbena slovenska in demokratična tradicija nekdanje Slovenske ljudske stranke bila potisnjena na stran, si je podtalna, a vedno bolj tolerirana komunistična partija začela laistiti dediščino slovenske politične borbenosti in je tako privlačevala slovensko usmerjene ljudi in skupine, ki so ostali izven političnih okvirov JNS in JRZ in niso bili angazirani v nepolitičnih organizacijah Katoliške akcije in njenih "pomožnih sil".

To in pa skoraj neverjetna zgodovinska naključja tvorijo ozadje in okvire, iz katerih je po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo neznahtna slovenska Komunistična partija improvizirala OF, ki je v medvojni Sloveniji vnesla sistematično bratomorijo kot metodo političnega uveljavljanja nad okupiranim, razkosanim in preganjanim narodom ter je nad okrnjeno povojno Slovenijo priključala zlo stalinističnega nasilja in centralizma, ki se ga Slovenci s tolikimi težavami rešujejo že dvajset let.

Take so bile in so štiridesetletne posledice šestega januarja 1929. Kakšen pa je nauk štiridesetletnih posledic šestega januarja 1929 za bodočnost Slovenije? Dvojen. Prvič, potrebne zvezne preureditve Jugoslavije ni mogoče doseči s "taktiko" odlaganja korenitih sprememb. Drugič, uspešna borba za ta cilj predpostavlja zrelo enotnost slovenskega naroda, kot jo more ustvariti in ohraniti edinole demokratično razpravljanje in odločanje o vseh slovenskih vprašanjih.

• V pismih uredništvu avstrijskega tednika Die Furche piše ing. Rudolf Ranftler iz Dunaja med drugim tudi tole: „Kje so dvojezični napisi v hrvatskih vaseh Burgenlanda in na jezikovno mešanem področju Koroške? Nekateri hočejo razlikovati med Slovenci in Vindiši, pri čemer so Vindiši že delno germanizirani Slovenci. Avstrija ravna s svojimi narodnostnimi manjšinami skoraj popolnoma enako kot je postopala nekdanja Prusija z Vendi, Kasubi in Mazuri. (1968, št. 43, str. 13.) —fs.

SLOVENSKI PROGRAM

ZEDINJENA SLOVENIJA 1848:

"Da politično razkrojeni narod Slovencev na Kranjskim, Stajerskim, Primorskem in Koroškim kakor eden narod, se tudi v eno kraljevstvo z imenom Slovenija sklene, in da ima zase svoj zbor".

MAJSKA DEKLARACIJA 1917:

"... v Jugoslovanskem klubu združeni poslanci... zahtevajo... združenje vseh ozemelj monarhije, ki na njih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, v eno, samostojno... na demokratični osnovi zgrajeno državno telo... in (da) bodo za uresničenje te zahteve svojega enotnega naroda zastavili vse svoje sile..."

SLOVENSKA DEKLARACIJA ("Punktacija") 1932:

"Slovenski narod je danes razdeljen in razkosan na štiri države... Njegova osnovna zahteva je, da se zedini v eno samo politično enoto... Iz teh razlogov si mora slovenski narod v jugoslovanski državi pridobiti tak samostojen položaj, da bo neprestano služil kot privlačna sila za vse ostale dele naroda, živeče v drugih državah. V ta namen je potrebna: (a) narodna individualnost, ime, zastava, etnična skupnost, finančna samostojnost, politična in kulturna svoboda; (b) radikalno socialno zakonodajstvo... Za doseg tega cilja je potrebno, da si mi Slovenci, Hrvati in Srbi zgradimo po svobodnem sporazumu in to na demokratični bazi državo ravnopravnih edinic; eno teh edinic naj tvori Slovenija". (Frank Žebot, OB STODVAJSETLETNICI GIBANJA ZA ZEDINJENO SLOVENIJO, 1968, str. 101).

Tako je bila ogromna večina Slovencev združena v skupnem odporu proti raznarodovalni diktaturi za demokratično in zvezno preosnovo Jugoslavije. Odporniško gibanje se je z univerze razširilo na srednje šole in med ljudstvo. Studentje, ki so bili akcijska duša odpora, so tudi pripravili predloge za podtalno oživiljenje in reorganizacijo raspuščene SLS, ki naj bi postala nosilka slovenskega odpora in narodno-političnega hotenja. Predlogi so bili izraženi v tako imenovani črniški spomenici iz let 1932, ki jo je zastopstvo studentov izročilo dr. Korošču. Dr. Korošec je bil pobudi naklonjen, odločno pa ji je nasproti-

vala ljubljanska skupina ožjega vodstva raspuščene SLS, ki si je lastila monopol nad vodstvom, ni pa bila kos organizacijskim potrebam in akcijski dinamiki podtalnega odpora. Medtem pa je širilo na srednje šole in med ljudstvo. Studentje, ki so bili akcijska duša odpora, so tudi pripravili predloge za podtalno oživiljenje in reorganizacijo raspuščene SLS, ki naj bi postala nosilka slovenskega odpora in narodno-političnega hotenja. Predlogi so bili izraženi v tako imenovani črniški spomenici iz let 1932, ki jo je zastopstvo studentov izročilo dr. Korošču. Dr. Korošec je bil pobudi naklonjen, odločno pa ji je nasproti-

JNS in JRZ

Medtem ko so se slovenski študentje in ljudstvo miselno in čustveno strnili okoli Slovenske deklaracije v odporu proti raznarodovalni šestojanuarski diktaturi, s prvaki bivših slovenskih samostojnih demokratov in kmetijcev (dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj, dr. Dinko Puc, dr. Ivan Marušič in dr. Otmar Pirkmajer) nudili beograjski diktaturi svoje politične ambicije, za zadovoljitev katerih v razdobju centralistične demokracije pred 6. januarjem 1929 niso imeli dosti priložnosti, ker so po vseh demokratičnih volitvah ostali v skromni manjšini. Skupno s svojimi srbskimi tovariši v diktatorski vladi so ti nepredstavniški slovenski politiki na osnovi oktobrske ustave improvizirali državno stranko "Jugoslovanske kmečko-radikalne demokracije", ki je poslej imela dvorsko diktaturo v političnem zakupu. Ta monopoliistična "stranka" se je julija 1933 preimenovala v "Jugoslovansko nacionalno stranko" (JNS) — ime, ki je postalo

in ostalo zasvoženi simbol raznarodovalne diktature. Po umoru kralja Aleksandra dne 9. oktobra 1934 so zaradi mladoletnosti prestolonaslednika Petra funkcije dvora prešle na regentski svet, v katerem sta poleg kneza Pavla bila še dva "nepolitična" Srba. Razen izpusta interniranih opozicijskih politikov in zamenjave ministrskega predsednika Nikole Uzunoviča z Božkom Jevtičem ni regentski svet v prvi dobi po Aleksandrovih smrti uvedel nobenih političnih sprememb. Po Jevtičevih "volitvah" maja 1935, ki so vključ uradnemu nasilju potrdile zasvoženost dvorskega režima, pa je knez Pavle junija 1935 imenoval novo vlado Milana Stojadinoviča, v katero sta vstopila tudi dr. Korošec in dr. Mehmed Spaho, predstavnik bosanskih muslimanov. Avgusta 1935 so dr. Stojadinovič, dr. Korošec in dr. Spaho oznanili ustanovitev druge državne stranke z imenom "Jugoslovanska radikalna zajednica" (JRZ). Neurad-

DVORSKA USTAVA 1931—1941

"Iz svoje volje je kralj Aleksander 3. septembra 1931 razglasil novo ustavo, ki zagotavlja njemu in kraljevski vladi prevladujoč vpliv in položaj nasproti parlamentu. Ustava, ki je obdržala strogo nadzorstvo nad tiskom, prepoveduje vsa združevanja na verski plemenski ali pokrajinski osnovi, ako gre za strankarsko-politične ali telesnovzgojne namene. Ustanovitve stranke dovoljuje notranji minister, ako je njena organizacija izpeljana vsaj v polovici vseh okrajev države... ti okraji pa morajo biti razdeljeni vsaj na šest banovin... Istim načelom ustreza tudi zakon o volitvi narodnih poslancev, ki uvaja... javno glasovanje. V stremljenju, da se ustvari za vlado zanesljiva in močna večina, določa zakon, da pripade državni listi, ki doseže pri volitvah... relativno večino, takoj dve tretjini vseh poslanskih mandatorov... Kralj ima pravico imenovati toliko senatorjev, kolikor je voljenih; voljo jih pa narodni poslanci, banski svetovalci in župani... V vsem (tem) moremo zasledovati rastočo premoč centralističnih stremljenj, ki se kažejo tako v upravi kakor pri šolstvu in gospodarstvu (razni centralno upravljani fond, preselitve gospodarskih podjetij na jug itd.) in ki skušajo skoro z vsakim zakonom pomakniti pristojnost za odločanje na višja in osrednja oblastva". (Dr. Josip Mal, ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA — Najnovejša doba, str. 1146).

Tako je šestojanuarski udar z osebnih državljanskih svoboščin unitaristično-centralistično rojstno napako obremenjeno večnarodno državo oropal še njene centralistične demokracije in v namenu, da bi nasilno zniveliziral tudi njeno naravno večnarodno podstat.

Ozadje in posledice šestega januarja

Povod za šestojanuarski dvorski puč leta 1929 je dal izstop Davidovičeve srbsko-demokratske stranke iz koalicijske vlade pod predsedstvom načelnika Slovenske ljudske stranke (SLS) dr. Antona Korošča. Do Koroščeve vlade je prišlo po umoru hrvaških političnih voditeljev v beograjskem parlamentu dne 20. junija 1928, ki je od unitaristično-centralistične, srbsko nadvladane države že itak odtujene Hrvate pahnil skoraj v politični obup. V teh kritičnih razmerah je dr. Korošec skrbno in mirno pripravil edino možno ozdravljenje pri korenini — federativno preureditev države. Tega pa srbijske stranke niso

hotele; odtod demisijsa Davidovičevih ministrov. Namesto da bi kralj Aleksander tedaj zastavil vse svoje avtoriteto in moč med Srbi za odpravo unitaristične rojstne napake večnarodne države z njeno naknadno federalizacijo, je kolebal med skrajnostima "amputacije" Hrvaške in Slovenije od razširjene Srbije, ter nasilno "jugoslovenizacijo" Hrvatov in Slovencev pod diktaturo iz srbskega Beograda. Ker Hrvati niso bili pripravljeni prepustiti Srbiji poleg Vojvodine še južno Dalmacijo ter vso Bosno in Hercegovino, so odklonili tak "prostovoljni" odcep od skupne države. In tako se je kralj odločil za "alternativo" prisilnega "narodnega edinstva".

DR. KOROŠČEV POIZKUS

"Novo vlado je sestavil dr. Anton Korošec s ciljem, da pomiri razpaljene politične strasti in privede zbornico do plodovitega dela. Njegova misel je bila, da bi se ustava spremenila v tripartitnem smislu: Srbija z Vojvodino, Črna gora in velikim delom Bosne naj bi bila združena v eni sami srbski banovini, hrvaška banovina naj bi obsegala Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo in severni del Bosne, slovenska banovina pa obe oblasti, ljubljansko in mariborsko, na kateri je bila Slovenija razdelila Vidovanska ustava. Skupni parlament bi sestavljali odposlanci banskih deželnih zborov ter zastopniki gospodarskih združenj in zvez. Zaradi nasprotovanja Davidovičevih demokratov in dela radikalov je Koroščeva vlada odstopila 30. decembra 1928". (Dr. Josip Mal, ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA — Najnovejša doba, str. 1141)

V začetno šestojanuarsko vlado je vstopil tudi dr. Korošec pač v upanju, da se bo s prisotnostjo v vladi le še dalo kaj napraviti. Ko pa je kmalu postalo jasno, da je bil namen dvorske diktature zares raznaroditi Hrva-

te in Slovence, je dr. Korošec iz vlade izstopil. Česar ni mogel doseči kot zadnji ministrski predsednik pred šestim januarjem in kot član prve šestojanuarske vlade, je poslej poskušal v opoziciji.

